

JE PÁN BOH KATOLÍK?

čo je to „katolícky“? – je Boh katolícky? – čoho všetkého sa „katicizmus“ týka? – sú ľudia vrodene katolícki?

Najprv... čo je to „katolícky“?

Henri de Lubac, teológ, vysvetľuje na príklade Cirkvi: „Cirkev nie je katolícka, pretože je v prítomnosti rozšírená po celom povrchu zeme a má veľké množstvo príslušníkov. Bola katolícka už v to ráno na Turíce, keď sa všetci jej členovia zmestili do jednej malej miestnosti. Podľa etymológie slova „katolícka“ tvorí zo všetkých, ktorých zhromažďuje, jeden celok. Ľudstvo je jedno a Cirkev má poslanie zjavovať ľuďom ich vrozenú jednotu, ktorú stratili, obnoviť ju a doviesť.“ Nehovorí nič nové, takto opisuje katicizmus už v prvých storočiach sv. Maxim Vyznávač: „Mužov a ženy, hlboko rozdelených rasou, národnosťou, jazykom, spôsobom života, prácou, poznaním, dôstojnosťou, majetkom,... všetkých (Cirkev) znovu tvorí v Duchu. Všetkým rovnako vtlačá božskú podobu. Všetci od nej prijímajú novú povahu, nezrušiteľnú, ktorá už viac nedovoľuje, aby sa do budúcnosti prisudzovala dôležitosť ich mnohonásobným a hlbokým rozdielom. Tým sú všetci povznesení a zjednotení v skutku katolícky!“

Ak sa pozrieme na Boha, vidíme, že Boh je katolícky sám v sebe, v samej svojej podstate Najsvätejšej Trojice: „Ja a Otec sme jedno“ (Jn 10,30 SSV), „keď už nechcete veriť mne, verte tým skutkom, aby ste poznali a vedeli, že vo mne je Otec a ja v Otcovi!“ (Jn 10,38 SSV), „Slová, ktoré vám hovorím, nehovorím sám zo seba, ale Otec, ktorý ostáva vo mne, koná svoje skutky.“¹¹ Verte mi, že ja som v Otcovi a Otec vo mne“ (Jn 14,10-11 SSV), „Kto vidí mňa, vidí Otca“ (Jn 14,9 SSV), vysvetľuje Ježiš neúnavne fakt, že On ako Syn je „Jednorodný Boh, ktorý je v lone Otca“ (Jn 1,18 SSV).

Boh je katolícky smerom k nám, ľuďom, ktorých túži priviesť do tej istej Trojičnej jednoty so sebou. Ježiš znova vysvetľuje: „pridem a vezmem vás k sebe, aby ste aj vy boli tam, kde som ja“ (Jn 14,3 SSV), modlí sa o to k svojmu Otcovi: „Otče, chcem, aby aj tí, ktorých si mi dal, boli so mnou tam, kde som ja“ (Jn 17,24 SSV), pričom konkretizuje: „aby všetci boli jedno, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás jedno...“²² A slávu, ktoré si dal mne, ja som dal im, aby boli jedno, ako sme my jedno -²³ ja v nich a ty vo mne. Nech sú tak dokonale jedno, aby svet spoznal, že si ma ty poslal a že ich miluješ tak, ako miluješ mňa“ (Jn 17,21-23 SSV).

Ale táto jednota sa netýka len nás, ľudí, ale celého stvorenia, všetkého, čo Boh vytvoril! Písmo vysvetľuje Boží zámer slovami: „[Boh] si v ňom [Kristovi] predsavzal¹⁰ uskutočniť v plnosti času: zjednotiť v Kristovi ako v hlave všetko, čo je na nebi aj čo je na zemi“ (Ef 1,9-10 SSV). A aby sme azda neprepadli pokušeniu vidieť v tom napríklad iba ľudí a anjelov, Pavol dôrazne vysvetľuje: „Stvorenie túžobne očakáva, že sa zjavia Boží synovia.“²⁰ Lebo stvorenie bolo podrobené márnosti - nie z vlastnej vôle, ale z vôle toho, ktorý ho podrobil a dal mu nádej,²¹ že aj samo stvorenie bude vyslobodené z otroctva skazy, aby malo účasť na slobode a sláve Božích detí.²² Ved' vieme, že celé stvorenie spoločne vzdychá a zvijsa sa v pôrodných bolestiach až doteraz.²³ A nielen ono, ale aj my sami, čo máme prvotiny Ducha, aj my vo svojom vnútri vzdycháme a očakávame adoptívne synovstvo, vykúpenie svojho tela“ (Rim 8,19-23 SSV). Boh je teda katolícky úplne univerzálne, sám v sebe, vzhľadom na ľudí i anjelov, i voči všetkému, čo stvoril. Všetko konverguje, priťahuje k sebe, aby všetko v sebe zjednotil jednotou v skutku katolíckou, ako by povedal sv. Maxim Vyznávač.

Z tejto túžby sa rodí Katolícka Cirkev, ktorá je nástrojom a mies-

tom tohto zjednotenia. V nej sa Boh a človek stávajú Jeden. Stačí počúvať Písmo: „Ved' nik nikdy nemal v nenávisti svoje telo, ale živí si ho a opatruje, ako aj Kristus Cirkev,³⁰ lebo sme údmi jeho tela.“³¹ Preto muž zanechá otca i matku a pripúta sa k svojej manželke a budú dvaja v jednom tele.³² Toto tajomstvo je veľké; ja hovorím o Kristovi a Cirkvi“ (Ef 5,29-32 SSV). Na túto jednotu seba a Cirkvi – že totiž Kristus sa vtelením spojil s Cirkvou ako so svojim Telom a tak Kristus je Cirkvou a Cirkev je Kristom, potom naráža aj sám Ježiš, keď svojim učeníkom vysvetľuje (a myslí to doslovne!): „Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov (= členov Cirkvi), mne ste urobili... Čokoľvek ste neurobili jednému z týchto najmenších, ani mne ste to neurobili“ (Mt 25,40.45 SSV), či keď sa rovnako prihovára Šavlovi pred bránami Damasku: „Šavol, Šavol, prečo ma prenasleduješ? ... Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ“ (Sk 26,14-15 SSV). Je len logické a nevyhnutné, že táto Katolícka Cirkev, v ktorej sa skutočný aj keď neviditeľný Boh spája a zjednocuje a stáva Jedným Telom s konkrétnymi, skutočnými, hmatateľnými a viditeľnými ľuďmi, je aj sama nevyhnutne viditeľnou a konkrétnou realitou, ktorú možno vyhľadať¹, žiť v nej a oprieť sa o ňu². Boh predsa koná skutočné, reálne veci, vytvára skutočnú a reálnu jednotu. A nástrojom Božieho katicizmu je práve Katolícka Cirkev, ktorá je katolíckou – všetko v sebe zjednocujúcou – práve preto, že je Telom vteleného Boha Ježiša Krista, ktorý sám je katolícky a koná na zemi katolícke dielo.

A je príznačné, že v tejto Cirkvi vidíme nielen túžbu po katolíckej jednote Boha a človeka (modlitba, sviatosti, liturgia), túžbu po katolíckej jednote všetkých ľudí v nej navzájom (komunita, vzájomná služba v láske, zdieľanie životov i majetkov³,...), ale je tu aj úsilie o katolícku jednotu aj so všetkým ostatným stvorením, o hlbokú jednotu a harmóniu s celým stvoreným svetom. Sv. Izák Sýrsky vysvetľuje: „Co je to dobrotivé srdce? Srdce, ktoré plane pro celé stvoření, pro lidské bytosti, pro ptáky a zvířata a demony, pro každého tvora. Kdo má takové srdce, nemůže vidět či přivolať na mysl žádné stvoření, aniž by se jeho oči naplnily slzami obrovského soucitu, který mu rozdírá srdce... proto se takový člověk nikdy nepřestává modlit ani za zvířata.“ O írskych svätcoch autorka Esther de Waal píše: „Jejich životy se prolínaly s obdobími, barvami a rytmy světa, který je obklopoval. Čítali žalmy a modlili se hodinky v souznení s ptáky. Žili v blízkosti zvuků větru v korunách stromů, proměnlivého světla nocí a dní, ptačího volání. Živili se bobulemi, ořechy a bylinami a pili vodu z potůčků. Byl to život odříkavý a současně zcela naplněný.“ Sám apoštol Írska, svätý Patrik, mocne vníma Boha, prenikajúceho a zjednocujúceho v sebe všetko a vo svojom hymne spieva: „Náš Bůh, Bůh všech lidí, Bůh nebe i země, moří i řek, Bůh slunce i měsíce, Bůh všech hvězd, Bůh vysokých hor i hlubokých údolí, Bůh nad nebesy, Bůh na nebesích, Bůh pod nebesy. Přebývá v nebi, na zemi i v moři i ve všech věcech, jež jsou v nich. Inspiruje všechno, oživuje všechno, je nade vším, udržuje všechno. Dává světlo slunci, aby svítilo, obklopuje měsíc a hvězdy, otevřel prameny ve vyschlé zemi, do

¹ „Keby ani ich nepočúvol, povedz to cirkvi. A keby ani cirkev nechcel poslúchnuť, nech ti je ako pohan a mýtnik“ (Mt 18,17 SSV)

² „aby si vedel, ako si máš počínať v Božom dome, ktorým je Cirkev živého Boha, slúp a opora pravdy“ (1 Tim 3,15 SSV)

³ „Všetci, čo uverili, boli pospolu... Množstvo veriacich malo jedno srdce a jednu dušu. A nik z nich nehovoril, že niečo z toho, čo mal, je jeho, ale všetko mali spoločné.“ (Sk 2,44; 4,32 SSV)

moře vložil suché ostrovy. Má Syna stejně věčného, jako je sám... dýchá v nich svatý Duch; nelze oddělit Otce a Syna a Ducha svatého.“ Ale nie je to len nejaký „írsky výstrelok“, Tomáš kardinál Špidlík poukazuje na univerzálny charakter tejto tradície: „*Kto čítal Hexameron, výklad šestdňového diela stvorenia od sv. Bazila Veľkého, objaví tu rovnakú túžbu, ibaže v ďaleko veľkolepejších rozmeroch, neskrotiteľnú chuť zachytiť rytmus vesmíru, odpočívať všetko to, čo rastie v rastlinách, čo sa hýbe v živočíchoch, čím šumí more a čo kričí vo svedomí človeka neutlmitelným volaním, počuť v tisícoch slov jedinú Slovo. Všetci sa vyznačujú želaním: zachytiť jedným jediným pohľadom a účastniť sa jediným hrdinským aktom na celom pulze života, ktorý od Boha prúdi na zem a zo zeme stúpa hore, k Bohu.*“ Kresťan tak vstupuje do diela stvorenia s bázňou a chvením pred veľkosťou Božieho diela, i pred veľkosťou a vznešenosťou svojho vlastného, Bohom zvereného poslania vo svete a to byť aj tu nástrojom onoho definitívneho Božieho zámeru „*zjednotiť v Kristovi ako v hlave všetko, čo je na nebi aj čo je na zemi*“ (Ef 1,10 SSV). Slovanami pravoslávneho biskupa Kallista Wareho: „*Stvořen k Božímu obrazu, s vnitřním světem a jako prostředník, je člověk kněz a král stvoření. Jeho život nespočívá pouze v tom, že by přemýšlel o světě a užíval ho, ale je schopen vidět jej jako Boží dar, jako svátost Boží přítomnosti a znamení společenství s Bohem. Je schopen obětovat svět Bohu zpět s dikůvzdáním. Jeho povoláním není nadvláda a vykořisťování přírody, ale přeměna a posvěcení. Tak je člověk knězem stvoření, pro svou schopnost vzdávat díky a obětovat stvoření zpět Bohu, a je králem stvoření pro svoji schopnost orat a tvořit, spojovat a měnit.*“ A dávno pred ním sv. Leontios z Cypru: „*Skrze nebe, zemi a moře, skrze dřevo a kámen, skrze všechno viditelné i neviditelné stvoření se klaníme Stvořiteli a Pánu, který učinil všechny věci. Stvoření nemůže uctívat tvůrce přímo a samo od sebe, ale skrze mne nebesa ohlašují slávu Boží, skrze mne se měsíc klaní Bohu, skrze mne jej hvězdy oslavují, vody, deště, rosa a vše stvořené skrze mne uctívá a chválí Boha,*“ ktorý tak vidí svoj život ako vskutku katolícky život, ktorého zmyslom je v sebe všetkými možnými spôsobmi a cestami zjednocovať všetko okolo seba, aby tak potom seba aj toto „všetko“ mohol predložiť Bohu, ktorý to vezme do svojich dlani a v Duchu Svätom zjednotí so sebou a zavŕši tak túto katolícku túžbu Boha i stvorenstva.

V dnešných časoch nás na toto katolícke poslanie, s ktorým sme od Boha ako Cirkev katolícka vyslaní nielen k ľuďom, ale ku všetkému stvorenstvu, znovu upozorňuje pápež František, keď v encyklike *Laudato si*, kde píše: „*Bud' pochválený, můj Pane,*“ spieval svätý František z Assisi. V tomto krásnom chválospeve nám pripomínal, že náš spoločný domov je ako sestra, s ktorou sa delíme o existenciu, aj ako krásna matka, ktorá nás prijíma vo svojom náručí: „*Bud' pochválený, můj Pane, za našu sestru, matku zem, která nás živí a stará sa o nás a vydává rozličné plody s pestrofarebnými kvetmi i trávou.*“... Svätý Ján Pavol II. sa zaoberal touto témou s rastúcim záujmom. Vo svojej prvej encyklike poznamenal, že človek akoby „*nevidel nijaký iný význam prírodného prostredia ako ten, čo mu slúži na bezprostredný úžitok a spotrebu*“.⁴ Následne vyzval na globálnu ekologickú konverziu. Zároveň však poukázal na to, že sa venuje málo úsilia „*ochrane morálnych podmienok autentickej, humánnej ekológie*“... *Nechcem pokračovať v tejto encyklike bez toho, aby som nespomenul krásny a motivujúci príklad. Zobral som si jeho meno ako smernicu a inšpiráciu v okamihu môjho zvolenia za biskupa Ríma. Som presvedčený, že František je vynikajúcim príkladom starostlivosti o to, čo je slabé, a tiež integrálnej ekológie, prežívanej radostne a autenticky. Je svätým patrónom všetkých, ktorí študujú a pracujú v oblasti ekológie; obľúbili si ho aj mnohí tí, ktorí nie sú kresťania. Prejavoval osobitnú pozornosť voči Božiemu stvoreniu a voči najchudobnejším a opusteným. Miloval a bol milovaný pre svoju radosť, ušľachtilú obetavosť, srdce pre všetkých. Bol to mystik a pútnik, ktorý žil v jednoduchosti a v obdivuhodnej harmónii s Bohom, s ostatnými, s prírodou a so sebou samým. V ňom možno objaviť, do akej miery je neoddeliteľná starostlivosť o prírodu, spravodlivosť voči chudob-*

ným, angažovanosť v spoločnosti a vnútorný pokoj“ (1; 5; 10).

Čo z toho plynie pre nás?

Sme katolíci. A ak nimi sme, tak to potom znamená, že nesieme svetom a celým našim životom túto ideu zjednotenia všetkého – ľudí, i samej prírody – v Kristovi. V tej harmónii, ktorú označujeme slovom *Eden, Raj*. V jednote, vloženej do sveta Bohom, ťažko rozbitej hriechom, ale znova obnovovanej a ešte viac, završovanej v Kristovi. Sme budovateľmi tejto katolíckej jednoty po všetkých stránkach a ona je našim cieľom, zmyslom a životom vo všetkom.

Dobrou správou je, že táto túžba je zakorenená a prebúdza sa aj v srdciach ľudí, ktorí Krista a Jeho *katolícke* dielo nepoznajú. Ak neveríte, choďte do kina (alebo si pustite DVD) a pozrite si napríklad film *Avatar* od Jamesa Camerona a pýtajte sa ne jeho poslanstvo. Ak si odmyslíte new-ageácke stváranie „božstva“ Eiwya (ale James nie je katolík, vychovaný bol ako protestant a v súčasnosti je z neho antikresťanský naladený ateista, takže je to pochopiteľné) – tak v ňom cítite práve tú hlbokú *katolícku* túžbu po hlbokoj jednote a harmónii všetkých ľudí, ale aj samej prírody, všetkého stvoreného v hlbokoj vskutku *katolíckej* jednote. Nie je to úžasné, že človek, ktorý sa rozhodol zanechať kresťanstvo a uveriť ateizmu, nakoniec ako vrchol svojich túžob a snov prezentuje práve *katolícku* víziu Boha, víziu kresťanstva, víziu Jeho *katolíckej* Katolíckej Cirkvi?

Je už len na nás, aby sme sa naozaj *stali katolíckimi* – a teda aby sa táto túžba stala našou túžbou a následne celým našim životom, aby prenikala a usmerňovala a stváňovala všetko, čo žijeme, čo robíme, čo hovoríme a o čo usilujeme. A aby sme ju jasne komunikovali aj smerom von, smerom k svetu, pretože v srdci všetkých ľudí túžba po podobnej jednote je, od samého Boha tam je vložená a ani hriech ju nedokázal potlačiť. Svet okolo nás stále – a často veľmi tragicky! – „*vzdychá a zvíja sa v pôrodných bolestiach až doteraz*“ a sme to v prvom rade my, katolíci, kto k tejto túžbe ľudstva i celého sveta držíme kľúč a poznáme bránu k jej naplneniu, ktorou je Kristova i naša Katolícka Cirkev, miesto i nástroj i cieľ tejto jednoty.

Váš Inky